

Nauka — sve značajniji činilac odbrane

Povodom Dana Jugoslovenske narodne armije savezni sekretar za narodnu odbranu, admiral *Branko Mamula*, dodelio je nagrade »22. decembar« osmorici autora čija su dela ocenjena kao najuspešnija u 1982. godini. To priznanje dato je autorima najboljih ostvarenja iz oblasti vojne teorije i ratne veštine, tehničkih nauka, medicinsko-bioloških nauka i za vanredni uspeh u rukovođenju i komandovanju.

Nagrade su dobili:

1. Iz oblasti vojne teorije i ratne veštine, general armije *Nikola Ljubičić*, predsednik Predsedništva SR Srbije, za knjigu »Opštenarodna odbrana strategija mira«.

2. Iz oblasti tehničkih nauka, mr *Mirčeta Vešović*, dipl. inž., za delo »Teorijski i praktični doprinos u oblasti vođenja projektila malih brzina« i dr *Vukašin Kristić*, pukovnik, viši naučni saradnik, za delo »Dinamička analiza sistema integralnog upravljanja podmornicom«.

3. Iz oblasti medicinsko-bioloških nauka, profesor dr sci med. *Gojko Kapor*, pukovnik, za knjigu »Ratna psihijatrija«.

4. Za vanredni uspeh u rukovođenju i komandovanju, general-potpukovnik *Milan Ačić*, komandant sarajevske armijske oblasti; profesor dr sci med. *Dragoljub Pantelić*, pukovnik, načelnik Instituta za eksperimentalnu medicinu VMA; *Anton Mlakar*, pukovnik i *Miće Delić* potpukovnik.

Najviše priznanje saveznog sekretara za narodnu odbranu, nagrađenima je na prigodnoj svečanosti, održanoj 17. decembra 1982.

godine u Domu JNA u Beogradu, uručio načelnik Generalštaba JNA general-pukovnik *Petar Gračanin*.

Komisija za izbor i predlaganje nagrada »22. decembar« u sastavu: *Asim Hodžić*, general-pukovnik, predsednik; *Ljubivoje Jokić*, kontradmiral; prof. dr sci med. *Vladimir Vojvodić*, pukovnik; prof. dr *Miloš Prelević*, pukovnik; dipl. inž. *Nikola Šegota*, pukovnik; mr *Vojin Mrvić*, potpukovnik i dr *Borivoje Milić*, vojni službenik I klase, predložila je za ovo visoko priznanje one autore čija dela i uspesi predstavljaju naučni i stvaralački doprinos ne samo razvoju oružanih snaga već i sistema opštenarodne odbrane i društvene samozaštite u celini. Veličina i značaj tog doprinosa izraženi su u obrazloženju komisije za izbor i predlaganje nagrada »22. decembar«, koje donosimo u skraćenom obimu.

*

Delo generala armije *Nikole Ljubičića* »Opštenarodna odbrana strategija mira« spada među vrhunska ostvarenja u oblasti opšte teorije o ratu i ratnoj veštini. To je kompleksna i celovita studija o opštenarodnoj odbrani i društvenoj samozaštiti, kao idejno-teorijski i vojnonaučni pogled jugoslovenskog socijalističkog samoupravnog društva u vezi sa pitanjima mira i rata. Studija je rezultanta: (1) detaljne empirijske analize i teorijske sinteze ratne veštine, posebno strategije narodnooslobodilačkog rata i socijalističke revolucije naroda i narodnosti Jugoslavije 1941—1945. godine i narodnooslobodilačkih ratova i oružanih revolucija vođenih nakon drugog svetskog rata; (2) empirijske analize naše posleratne prakse odbrambenog organizovanja i pripremanja za odbranu na osnovama koncepcije opštenarodne odbrane i društvene samozaštite; (3) komparativne teorijske analize klasične ratne veštine i ratne veštine opštenarodne odbrane Jugoslavije.

U sva tri navedena aspekta analize, autor je došao do dubljih spoznaja o društvenoj i vojnoj suštini i bitnim svojstvima opštenarodne odbrane i društvene samozaštite i ONOR-a kao kvalitativno nove koncepcije vođenja rata u savremeno doba. Te spoznaje su stoga značajne za dalji razvoj ne samo naše koncepcije i doktrine opštenarodne odbrane i društvene samozaštite već i za razvoj naše vojne misli i ratne veštine uopšte.

U uvodnom delu studije razmatrajući Tita kao vojskovođu narodnooslobodilačkog rata i tvorca koncepcije opštenarodne odbrane i društvene samozaštite, general Ljubičić je pronikao u suštinu Titovih

ideja, stavova i pogleda na području odbrane i zaštite, i tako sagledao svu veličinu njegovog vojnog dela, kao dela od epohalnog značaja. Tu svoju tezu autor je elaborirao analizirajući Titovu strategiju NOR-a i u svim drugim poglavljima studije na logičan i metodološki korektan način i dokazao, argumentujući je činjenicama:

a) da je Tito u narodnim masama otkrio nove snage, kao vojnu silu, pobuđujući i oslobađajući njihovu revolucionarnu energiju — sve ljudske, materijalne i duhovne potencijale društva, čime se ukupna društvena moć preobražava u osoben oblik vojne sile, odnosno odbrambene moći;

b) da je Tito otkrio nov način upotrebe masovnih odbrambenih snaga naroda u opštenarodnom odbrambenom ratu kao posebnom tipu rata, kombinovanjem različitih oblika vojnog organizovanja i različitih oblika oružane borbe i svenarodnog otpora, pri čemu su svi bitni faktori rata i oružane borbe dobili nov značaj i smisao i postali nesrazmerno veće vrednosti u odnosu na njihovo poimanje u klasičnoj vojnoj teoriji. Time je Tito ukazao na sposobnost malih i srednjih, po veličini naroda i država, da se uz odgovarajuće društvene i organizacijske pretpostavke, mogu uspešno suprotstaviti i najvećim agresivnim silama. To je otkriće od epohalnog značaja, jer ukazuje na mogućnost odvrtaćanja i organičavanja rata, a u perspektivi i njegovog potpunog eliminisanja u međunarodnim odnosima, što je na simboličan način izraženo i u naslovu studije.

Delo »Opštenarodna odbrana strategija mira« neosporno je velik doprinos autentičnom tumačenju Titovog vojnog dela i njegovom svestranijem teorijskom osvetljavanju.

Takođe, ova studija bitno doprinosi teorijskoj razradi naše savremene koncepcije opštenarodne odbrane i društvene samozaštite, dovodeći u vezi naša osnovna konceptijska i doktrinarna opredeljenja sa temeljnim stavovima marksističke teorije o naoružanom narodu. Na korektan i uverljiv način istaknute su i osobenosti naše koncepcije odbrane, koje su determinisane karakterom savremenih međunarodnih vojno-političkih snaga i odnosa, fizionomijom oružane borbe, odnosno rata, specifičnostima naših jugoslovenskih uslova i društvenim bićem naše socijalističke samoupravne zajednice.

Komparativnom analizom osnovnih elemenata tradicionalne vojne teorije i naše teorije opštenarodne odbrane, posebno na nivou strategije, autor je dokazao da je opštenarodni odbrambeni rat kvalitativno novi tip rata, pa je, shodno tome, i njegova ratna veština po mnogo čemu osobena i predstavlja nov tip ratne veštine. U tom kon-

tekstu izložene su i objašnjene teorijske osnove strategije opštenarodne odbrane i društvene samozaštite i, posebno, strategije oružane borbe u opštenarodnom odbrambenom ratu.

U celini gledano, knjiga »Opštenarodna odbrana strategija mira« predstavlja naučno delo od izuzetnog značaja za našu vojnu teoriju i praksu. Mada je delo pretežno teorijskog karaktera, ono je u isto vreme i instruktivno i edukativno, jer sadrži praktične upute o tome kako treba shvatiti naše doktrinarne stavove i realizovati ih u praksi, s obzirom na aktuelno stanje u međunarodnim odnosima i tendencije daljeg razvoja na vojnom planu.

Istovremeno, nalazeći punu primenu u visokom školstvu kao neophodna literatura iz oblasti opštenarodne odbrane i društvene samozaštite, studija predstavlja i podsticaj na polju naučnoistraživačkog rada iz oblasti odbrane i zaštite.

*

Mr *Mirčeta Vešović* je svojim dugogodišnjim radom u oblasti teorije vođenja projektila, uspešno, teorijski i eksperimentalno, sa više originalnih postupaka i rešenja, prezentiranih delom i u stručnim publikacijama, od kojih neke imaju i naučnu vrednost, postavio osnove i racionalan pristup povezivanja teorijskog i praktičnog u oblasti vođenja projektila malih brzina.

Mr Vešović je dao mnogo originalnih ideja i rešenja za projektovanje elektronskih podsklopova, nove metode i pristup u oblasti simuliranja originalne postavke podešavanja, ispitivanja i kontrole, u koje svrhe je i projektovao potrebne uređaje, često sa veoma složenim funkcijama. Dao je svoj originalni postupak identifikacije osnovnih aerodinamičkih koeficijenata, čime je omogućio rešavanje problema za koje ne postoje metode egzaktnog rešavanja.

Radovi mr Vešovića su vrhunskog teorijskog nivoa, široke eksperimentalne potvrde i maksimalne praktične primene, konkretno su rezultirali u sistem originalne domaće koncepcije, sa potvrđenom visokom ocenom upotrebljivosti.

*

Viši naučni saradnik dr *Vukašin Kristić*, pukovnik u Ratnoj mornarici je poznat po inovacijama iz tehničkih upravljačkih sistema. Posebno se bavio problematikom upravljanja podmornicom.

Glavna karakteristika njegovog istraživačkog rada su rezultati sa visokim stepenom praktične primenljivosti na brodovima Ratne mornarice.

Naučno delo »Dinamička analiza sistema integriranog upravljanja podmornicom« veoma je značajan prilog našoj mornaričko-tehničkoj misli i praksi razvoja i izgradnje podmornica. Izvedeni matematički model procesa upravljanja podmornicom predstavlja naučni doprinos kojim se otvaraju putevi i mogućnosti za realizaciju novih sistema upravljanja podmornicom ili projektilom sa automatskim vođenjem ili navođenjem.

U radu su dokazane teorijske postavke upotrebljene za programirano vođenje naših novih podmornica što je rezultiralo u smanjenju broja starešina, većoj bezbednosti u vožnji i uštedama u pogonskoj energiji. Naučni rezultati autorovog dela su korišćeni u razvoju i izradi novog podmorničkog trenažera a mogu se upotrebljavati i u područjima znatno širim nego što je upravljanje podmornicom, čime je rad dobio širi značaj za JNA i brodogradnju.

*

Profesor dr sci med. *Gojko Kapor*, pukovnik specijalista neuropsihijatar, diplomirani psiholog, redovni profesor neuropsihijatrije i načelnik Klinike za duševne i živčane bolesti VMA, napisao je knjigu »Ratna psihijatrija« koja je u aprilu 1982. godine štampana u izdanju Vojnoizdavačkog zavoda iz Beograda. Delo predstavlja originalan rad i plod je dugogodišnjih proučavanja vojne i ratne psihijatrije, svestranog poznavanja psihijatrije i psihologije kao i izvanrednog poznavanja naše vojnosanitetske doktrine.

Po svom sadržaju i porukama knjiga je namenjena lekarima, specijalistima iz neuropsihijatrije JNA, psiholozima, lekarima koji se bave sanitetskom taktikom i svim vojnim starešinama koji se mogu naći u situaciji da se suoče sa ovom problematikom. Sem toga, knjiga je od dragocene koristi za neuropsihijatrijsku službu u okviru javnog zdravstva i sistema opštenarodne odbrane, te se može koristiti u pripremi za rad u ratnim uslovima i za mirnodopsku nastavu iz ratne psihijatrije na medicinskim fakultetima.

U knjizi se izvanredno pregledno prikazuju brojni psihološki i psihijatrijski pojmovi kao što su stres, kriza, trauma šok, psihička normalnost, psihičko zdravlje, psihički poremećaji, psihička bolest i dr. Posebno su sveobuhvatno i originalno obrađene najčešće i naj-

važnije psihičke manifestacije u ratnim uslovima kao što su strah, anksioznost i agresivnost.

Po svome sadržaju i koncepciji knjiga predstavlja veliki doprinos u definisanju naše psihijatrijske ratne doktrine.

*

General-potpukovnik *Milan Aćić* na svojoj dužnosti je razvio svestranu stvaralačku aktivnost i postigao značajne rezultate u razvoju i borbenoj izgradnji komandi i jedinica sarajevske armijske oblasti. Visok stepen svestranih aktivnosti i potpunog angažovanja na poslovima izgradnje rukovođenja i komandovanja, ukupne borbene izgradnje i borbene gotovosti, osnovna je karakteristika rada general-potpukovnika *Aćića* kao komandanta armijske oblasti u periodu od pet godina.

Pod njegovom komandom sarajevska armijska oblast doživljava kvalitativni uspon po svim elementima borbene gotovosti, a naročito iz mobilizacijske gotovosti i ukupne borbene gotovosti ratnih komandi i jedinica svih nivoa klasifikacije, što je posebno značajno u odnosu na brojni odnos mirnodopske i ratne armije.

Zapaženi rezultati, u svim komandama i jedinicama sarajevske armijske oblasti, postignuti su i na planu jačanja moralno-političkog jedinstva, kao i u svim drugim domenima armijskog života. Zahvaljujući visokom stepenu aktivnosti sarajevske armijske oblasti i nižih komandi, odnosno rukovođenju i komandovanju na nivou armijske oblasti i aktivnosti organizacije SK, uspešno su korišćene sve subjektivne snage u rešavanju težišnih zadataka razvoja i borbene izgradnje komandi i jedinica. U svemu tome pod komandom general-potpukovnika *Aćića* doslednije se sprovodi sistem kontrole i primena kriterijuma za ocenjivanje borbene gotovosti komandi i jedinica.

Svi izneti i drugi rezultati kao pozitivna dostignuća u oceni borbene gotovosti sarajevske armijske oblasti za 1982. godinu proizlaze iz vrlo dinamičnog procesa rada, visokog stepena aktivnosti rukovođenja i komandovanja, umešnosti u uspostavljanju međuljudskih odnosa u sistemu rukovođenja i komandovanja i usmeravanja na ključna pitanja realizacije srednjoročnog plana razvoja i ukupne borbene izgradnje mirnodopske i ratne armije.

*

Pod rukovodstvom prof. dr sci med. *Dragoljuba Pantelića*, pukovnika, Institut za eksperimentalnu medicinu VMA postao je, u do-

menu medicinsko-bioloških nauka, naučna institucija najvišeg ranga u sanitetu i visoko je ocenjena u civilnim naučnim krugovima. Sem eksperimentalnog ispitivanja problema značajnih za oružane snage, posebno iz oblasti traumatologije i radiobiologije, Institut razvija istraživanja u oblasti primenjene fiziologije — psihofizička kondicija pripadnika oružanih snaga, sarađuje sa mnogim kliničkim ustanovama i time pomaže razvijanje kliničkih naučnih ispitivanja. Drugim rečima, ovaj institut je postao baza za širok krug kompleksnih naučnih istraživanja i za školovanje naučnih kadrova.

Kao član i posebno kao predsednik Odbora za medicinsko-biološke nauke, član Saveta za naučni rad u oružanim snagama SFRJ i predsednik Komisije za naučnoistraživački rad Veća VMA, pukovnik prof. dr Pantelić je znatno doprineo povoljnom razvijanju naučnoistraživačkog rada u okvirima i za potrebe sanitetske službe JNA. Ovaj uticaj se ogleda kako u usmeravanju naučnih istraživanja na ključne probleme sanitetske službe tako i u smislu kvalitete i doslednije primene naučnog metoda rada. U prilog ovoga govore i povoljne ocene Saveta za naučni rad.

Prof. dr Pantelić aktivno se bavi naučnim istraživanjem preko 25 godina i svojim radom je doprineo rešavanju nekih konkretnih pitanja ratne sanitetske službe i unapređenja naše ratne medicinske doktrine.

*

Pukovnik *Anton Mlakar* je na službi u Teritorijalnoj odbrani SR Slovenije. Specifičnosti zadataka štabova i jedinica Teritorijalne odbrane vrlo brzo je savladao i svojim iskustvom, autoritetom i radnim odnosom doprineo radu i osposobljavanju starešina i vojnika u pokrajini i u opštinama.

Naročito se zalagao na unapređenju timskog rada u komandovanju i rukovođenju štabovima i jedinicama Teritorijalne odbrane. U tom radu je postigao izvanredne rezultate, posebno u osposobljavanju i opremanju jedinica Teritorijalne odbrane i u celokupnom usavršavanju starešina i jedinica TO, podizanju njihove vojnostručne obučenosti i ideološko-političke osposobljenosti na nivo koji obezbeđuje izvršenje svih zadataka, koje pred Pokrajinski štab TO i njegove jedinice postavljaju Republički štab Teritorijalne odbrane i Predsedništvo SR Slovenije.

Za postignute rezultate u radu pukovnika Mlakara je 1977. godine pohvalio a 1980. godine novčano nagradio komandant Teritorijalne odbrane SR Slovenije. Načelnik Generalštaba JNA pohvalio ga je 1978. godine.

*

U periodu od 1979. godine jedinica kojom komanduje potpukovnik *Mičo Delić* postigla je zapažene rezultate u oblasti jačanja borbene gotovosti a posebno na daljoj dogradnji i usavršavanju mobilizacijske gotovosti. Angažovanjem celokupnog sastava (mirnodopskog i ratnog) realizovani su značajni zadaci borbene obuke i vaspitanja vojnika, starešina, komandi i jedinica. Ti rezultati (koji su potvrđeni i prilikom redovnih i vanrednih kontrola organa Komande beogradske armijske oblasti i SSNO) postignuti su smišljenim i planskim radom u kome je ispoljen veliki uticaj, znanje i sposobnost.

U pomenutom periodu u svim komandama znatno su poboljšani metod i organizacija rada na planiranju, organizaciji i realizaciji krupnijih aktivnosti. Pri tome, posebno je značajno istaći izbor nastavnih sadržaja, organizacija i izvođenje obuke. To je imalo znatnog uticaja na poboljšanje obučenosti i osposobljenosti svih starešina za rukovođenje i komandovanje jedinicama.

Njegova jedinica se posebno karakteriše organizovanošću i jedinstvom pogleda na bitna pitanja izgradnje borbene gotovosti, što se povoljno odražava na moralno-političko stanje, red, rad i disciplinu i pravovremenost realizacije težišnih zadataka, a time i na ukupnu borbenu gotovost.

Ispoljeni su čvrsti kontakti sa svim subjektima sistema opštenarodne odbrane i društvene samozaštite čime je ostvaren doprinos daljoj razradi koncepcije opštenarodne odbrane.

U 1982. godini, borbenu gotovost jedinice Glavna inspekcija narodne odbrane je ocenila ocenom *vrlo dobar*.